

УДК 341.233.11(477)

Л. В. Катроша, Національний банк України, м. Київ

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

У статті розглянуто основні цілі системи державних закупівель та державного фінансового контролю, визначено взаємозв'язок соціальної та фінансової ролі державного фінансового контролю, що дозволило визначити основні функції державного фінансового контролю.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, система державних закупівель, функції державного фінансового контролю.

Постановка проблеми. Роль державного фінансового контролю (далі – ДФК) найбільш широко проявляється в його функціях, що нерозривно пов'язано із підвищенням ефективності використання державних фінансових ресурсів. Особливо важливим є розкриття функцій, що виконує ДФК саме в сфері державних закупівель для задоволення державних та соціально-економічних потреб суспільства. Основною метою ДФК та одночасно особливістю її реалізації в процесі державних закупівель є: виявлення відхилень від прийнятих норм, стандартів ДФК на найбільш ранній стадії; виявлення на підконтрольних об'єктах порушень принципів законності, ефективності, доцільності й економії при формуванні, розподілі, володінні та використанні державних фінансових та матеріальних ресурсів; притягнення винних до відповідальності, забезпечення відшкодування заподіяних збитків; вжиття заходів щодо запобігання фінансовим правопорушенням у майбутньому.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Висвітлення сутності державного фінансового контролю, його ролі у забезпеченні фінансової дисципліни розглядаються як вітчизняними, так і зарубіжними авторами, зокрема А. Г. Грязноюю [3], І. К. Дроздом [4], В. С. Єфімовим [5], Я. І. Лином [6], В. П. Нагребельним [7], В. П. Пантелеєвим [8], Л. А. Савченко [9], С. І. Юрієм [13] тощо. Проте специфічність ролі, завдань ДФК у сфері державних закупівель вимагає подальшого дослідження його функцій, що, безперечно, дозволить не лише більш повноцінно розглянути дану категорію, але й сприятиме в подальшому підвищенню ефективності його здійснення.

Мета статті полягає у визначенні основних функцій державного фінансового контролю в контексті реалізації цілей системи державних закупівель.

Виклад основного матеріалу. Метою здійснення державних закупівель є ефективне забезпечення потреб розпорядників державних коштів в якісних товарах, роботах і послугах, необхідних для повноцінної реалізації розвитку та економічного зростання держави [10]. Поряд з цим існують цілі вищого, стратегічного рівня, які стосуються:

- підвищення рівня зайнятості в економіці країни через збільшення державних витрат;
- підтримки певних галузей чи видів діяльності, пріоритетних з погляду державних потреб;
- забезпечення структурних зрушень в економіці;
- сприяння економічному зростанню через нарощування сукупних витрат і стимулювання попиту;
- досягнення соціального ефекту, орієнтирів соціально-економічної, екологічної політики тощо.

Останні дослідження вчених пов'язані із розглядом ДФК саме як функції соціального управління, зокрема як системи спостереження і перевірки процесу функціонування відповідного об'єкта в соціальній сфері суспільства з метою встановлення відхилення його від заданих параметрів [8]. Такий підхід став основою для дослідження ДФК як особливої форми впливу на суспільні процеси, функції державного управління та одночасно обов'язковим елементом у системі державного управління, зокрема управління сферою державних закупівель (рис. 1).

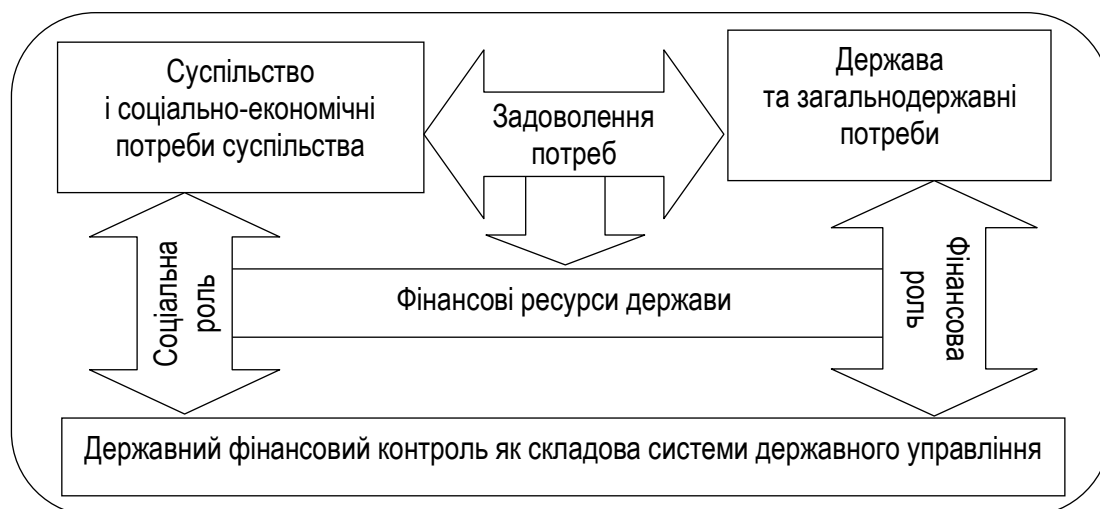

Рис. 1. Взаємозв'язок соціальної та фінансової ролі ДФК

Джерело: власна розробка автора.

Отже, і система державних закупівель, і державний фінансовий контроль впливають на суспільство та потреби громадян.

Роль фінансового контролю насамперед проявляється в результатах практичного використання розподільчої та регулюючої функцій фінансів, що нерозривно пов'язані і мають бути реалізовані в інтересах підвищення ефективності використання фінансових ресурсів [6].

Аналіз підходів вчених до визначення функцій ДФК дозволив виділити і систематизувати такі функції ДФК, як: інформаційно-аналітична; профілактично-запобіжна; мобілізуючо-стабілізуюча функція; функція зворотного зв'язку; науково-пізнавальна функція; прогнозно-практична функція (рис. 2).

Рис. 2. Узагальнення підходів до змістовного наповнення функцій ДФК

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 6; 9; 10; 11].

Ми вважаємо, що реалізація цих функцій дозволить досягти цілей ДФК на всіх рівнях та виконання завдань, зокрема у сфері державних закупівель. Так, інформаційно-аналітична функція дозволить забезпечити контролюючим державним органам усіх рівнів прийняти доцільні та економічно обґрунтовані управлінські рішення з метою регулювання процесом управління державними коштами. Реалізується ця функція через збір, аналіз і оцінку інформації про стан і рух державних фінансових ресурсів. Відповідно, важливою для реалізації інформаційно-аналітичної функції є функція зворотного зв'язку, яка забезпечує єдність процесу прийняття управлінського рішення при розподілі та перерозподілі державних фінансових ресурсів на основі застосування інформаційно-аналітичної системи.

Наше особисте переконання полягає у важливості реалізації профілактично-запобіжної функції ДФК, яка полягає у виявленні порушень норм і стандартів законодавства, зупиненні протиправних дій та виявленні осіб, винних у фінансових порушеннях при мобілізації, розподілі, перерозподілі і використанні державних фінансових ресурсів та усуненні наслідків таких порушень, а також у притягненні їх до відповідальності, особливо на рівні попереднього (оперативного) контролю, що дозволить підвищити ефективність ДФК, зокрема у процесі здійснення державних закупівель.

З виконанням ДФК профілактично-запобіжної функції пов'язана прогнозно-практична функція. Дана функція притаманна ДФК методологічно і полягає в забезпеченні управління та прогнозування шляхів і напрямів доцільного та ефективного витрачання державних ресурсів виходячи із пріоритетів і цілей фінансової політики держави.

Усі вищезазначені функції ДФК дозволять реалізувати мобілізуючо-стабілізуючу функцію, яка полягає у виявленні резервів та додаткових джерел фінансових ресурсів та в підтриманні стабільності основних показників діяльності контролюючих органів.

Усі функції ДФК неможливо реалізувати без здійснення ним науково-пізнавальної функції, яка передбачає пояснення закономірностей, принципів, процесів і явищ економічного життя, пов'язаних із кінцевими результатами ДФК, а також чинників, які негативно впливають на економічні відносини, у тому числі в системі державних закупівель.

Висновки. Дане дослідження дозволило систематизувати функції ДФК, зокрема інформаційно-аналітичну; профілактично-запобіжну; мобілізуючо-стабілізуючу, зворотного зв'язку, науково-пізнавальну, прогнозно-практичну. Можна стверджувати, що питання визначення функцій ДФК не втрачає своєї актуальності, оскільки існують різні

об'єкти ДФК, зокрема державні закупівлі, які відіграють значну роль у забезпеченні суспільних потреб та регулюванні економічних процесів. При цьому постає питання щодо ефективного використання державних коштів, запобігання корупції та правопорушень у сфері державних закупівель.

Список літератури

1. Базась М. Ф. Методика та організація фінансового контролю : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. Ф. Базась. – К. : МАУП, 2004. – 440 с.
2. Грачева Е. Ю. Налоговое право: вопросы и ответы : учебное пособие / Е. Ю. Грачева, Е. Д. Соколова. – М. : Юриспруденция, 2001. – 128 с.
3. Грязнова А. Г. Финансы : учебник / А. Г. Грязнова, Е. В. Маркина, В. В. Курочкина. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 504 с.
4. Дрозд І. К. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. / І. К. Дрозд, В. О. Шевчук. – К. : Імекс-ЛТД, 2007. – 304 с., с. 57.
5. Ефимов В. С. Финансы (учебно-методический комплекс) [Электронный ресурс] : учебный курс. Часть IV / В. С. Ефимов. – Режим доступа : http://www.ecollege.ru/xbooks/xbook076/book/index/index.html?go=part-013*page.htm.
6. Лин Я. І. Теоретичні основи сутності державного фінансового контролю [Електронний ресурс] / Я. І. Лин. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUbsNbU/2011_1/VUBSNBU10_p284-p288.pdf.
7. Нагребельний В. П. Фінансове право України: поняття, сутність і призначення фінансового контролю [Електронний ресурс] / В. П. Нагребельний. – Режим доступа : <http://libr.org.ua/book/102/2973.html>.
8. Пантелеев В. П. Аудит : навч. посібник / В. П. Пантелеев. – К. : Професіонал, 2008. – 400 с.
9. Савченко Л. А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Савченко Леся Анатоліївна. – Ірпінь, 2002. – 454 с.
10. Ткаченко Н. Б. Управління державними закупівлями : монографія / Н. Б. Ткаченко. – К. : Книга, 2007. – 296 с.
11. Устинова І. П. Правовий статус органів фінансового контролю в системі органів державної виконавчої влади в Україні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Устинова Ірина Петрівна. – К., 1997. – 199 с.
12. Хачатрян Н. Р. Финансовый контроль, осуществляемый федеральными органами исполнительной власти (административно-правовые проблемы его реализации) [Электронный ресурс] / Н. Р. Хачатрян. – Режим доступа : <http://www.prlib.ru/Lib/pages/item.aspx?itemid=44705>.
13. Юрій С. І. Казначейська система : підручник / С. І. Юрій, В. І. Стоян, М. Й. Мац. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 590 с.
Отримано 16.08.2012

Summary

In the article the main objectives of public procurement and public financial control are investigated. The correlation of social and financial role of the state financial control and its functions are defined.